

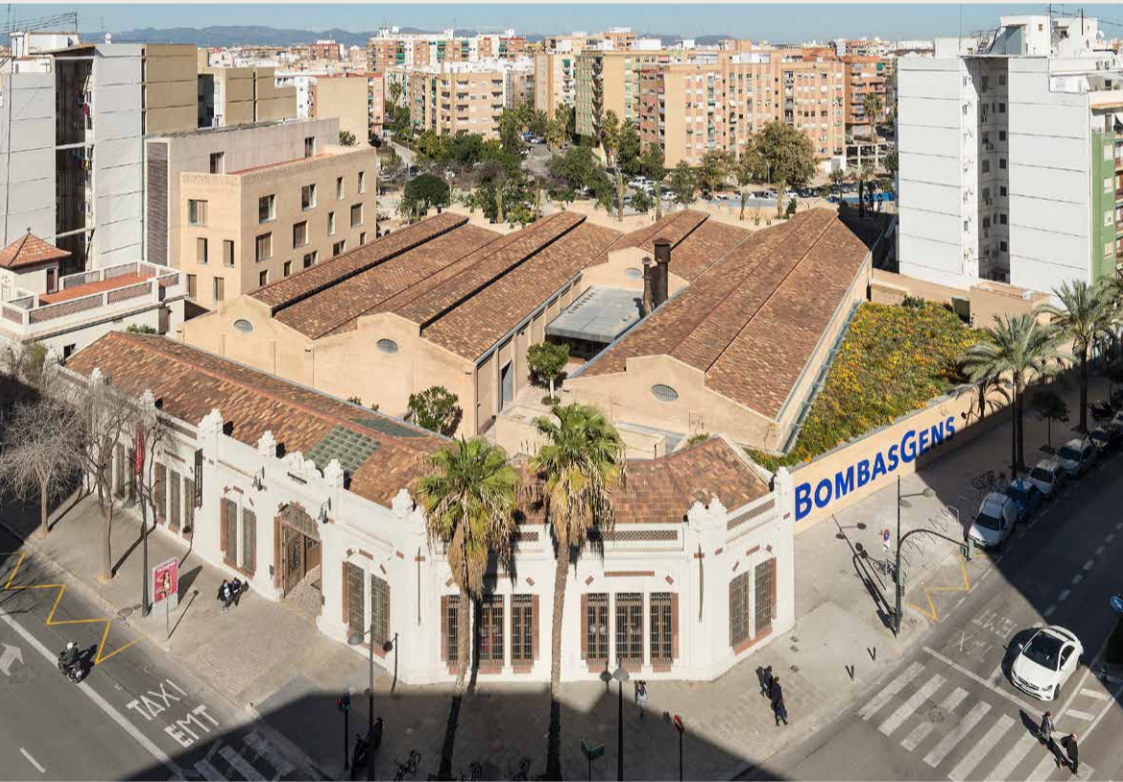

Les instal·lacions es van ampliar i regentar el taller familiar que, amb el temps, es va convertir en una factoria dedicada a fabricar maquinària xicoteta, vàlvules industrials i bombes hidràuliques. La marca GEDYA que va crear amb el seu soci, Rafael Dalí, va adquirir notorietat i l'empresa demanava una seu nova que tancament definitiu, amb el qual s'inicià una lenta però imparable deterioració del complex industrial, fruit de l'abandó i amb l'arquitecte Cayetano Borso di Carminati -qui posteriorment seria molt reconegut-, a qui va encarregar una fabrica amb un disseny diferent i innovador i que s'havia d'instal·lar en l'actual avinguda de Burjassot, als afores de la ciutat. En el projecte, a més de considerar el procés de producció i de fosa, va mostrar un gran gust estètic i museogràfic, des del màxim respecte a l'arquitectura i la història constructiva, va tindre molt en compte els treballadors, per als quals planificà diversos espais per a atendre'n les necessitats.

Per a l'al·liment del conjunt i el projecte

Per a l'al·liment del conjunt i el projecte recan en l'arquitecta Annabelle Selldorf, a l'arquitectura i la història constructiva, museogràfic, des del màxim respecte a l'arquitectura i la història constructiva, va tindre molt en compte els treballadors, per als quals planificà diversos espais per a atendre'n les necessitats.

Història

Fundació Per Amor a l'Art
Història, art i patrimoni
Bombas Gens Centre d'Art, València

FUNDACIÓ
PER AMOR A L'ART

de consolidació, en el qual s'estabilitza l'estructura i es restauren les cobertes amb patis i zones verdes, i al jardí posterior s'ha instal·lat una obra de Cristina Iglesias, encarregada específicament per al lloc on està.

El valor del celler medieval i del conjunt original en un escenari adequat per a albergar els usos nous que han de respondre a les necessitats de la nova identitat de Bombas Gens com a centre d'art, centre jove (edifici de creació nova) i centre de coordinació de la malaltia de Wilson.

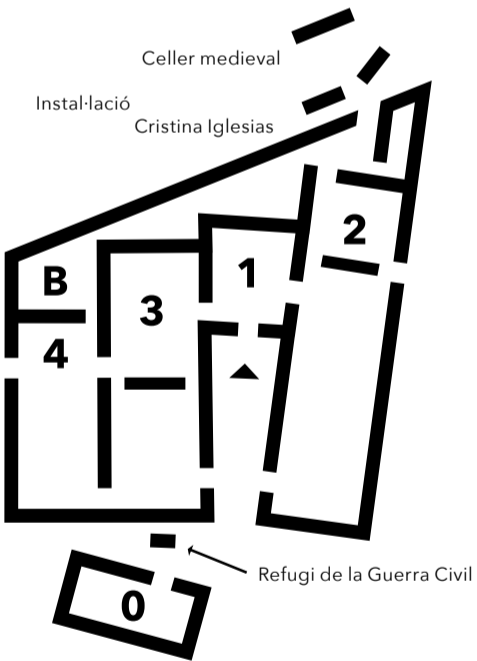
La multiplicitat d'espais i funcions de l'edifici de Bombas Gens, seu de la Fundació Per Amor a l'Art, es va veure enriquida en el transcurs de les obres per l'aparició de troballes de caràcter patrimonial de primer orde: el refugi anti-aeri construït a l'interior de la fabrica durant la Guerra Civil i el celler subterrani datat a finals del segle XV de l'antiga casa de Comesig, que ha documentat l'arqueòloga

Paloma Berrocal. Tots els espais s'articulen amb patis i zones verdes, i al jardí posterior s'ha instal·lat una obra de Cristina Iglesias, encarregada específicament per al lloc on està.

El valor del celler medieval i del conjunt original en un escenari adequat per a albergar els usos nous que han de respondre a les necessitats de la nova identitat de Bombas Gens com a centre d'art, centre jove (edifici de creació nova) i centre de coordinació de la malaltia de Wilson.

La multiplicitat d'espais i funcions de l'edifici de Bombas Gens, seu de la Fundació Per Amor a l'Art, es va veure enriquida en el transcurs de les obres per l'aparició de troballes de caràcter patrimonial de primer orde: el refugi anti-aeri construït a l'interior de la fabrica durant la Guerra Civil i el celler subterrani datat a finals del segle XV de l'antiga casa de Comesig, que ha documentat l'arqueòloga

La multiplicitat d'espais i funcions de l'edifici de Bombas Gens, seu de la Fundació Per Amor a l'Art, es va veure enriquida en el transcurs de les obres per l'aparició de troballes de caràcter patrimonial de primer orde: el refugi anti-aeri construït a l'interior de la fabrica durant la Guerra Civil i el celler subterrani datat a finals del segle XV de l'antiga casa de Comesig, que ha documentat l'arqueòloga

Entrada gratuïta

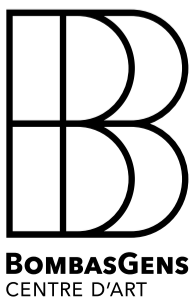
Horari de visites:
consulteu el web

Més informació:
recepicio@bombasgens.com

Bombas Gens Centre d'Art
Avinguda Burjassot, 54
46009 València
T. (+34) 963 463 856
info@bombasgens.com
bombasgens.com

Bombas Gens Centre d'Art és un projecte de la Fundació Per Amor a l'Art.

Celler

En el transcurs de les obres de rehabilitació de l'antiga fàbrica Bombas Gens, es van localitzar les restes d'una alqueria situada a la part posterior de la parcel·la, al costat de l'actual carrer del Doctor Machí. Una alqueria, coneguda com la casa de Comeig, que formava part del caseriu dispers de l'antic camí de Marxalenes, inserit en un centenari paisatge d'horta periurbana de València que va perdurar, sense quasi canvis, fins al segle XX.

En el mateix context d'edificacions rurals, se'n pot observar hui al veí parc de Marxalenes algun exemple, com l'alqueria de Félix o la de Barrinto, molt semblants al que degué ser la nostra vivenda.

L'alqueria de Bombas Gens va ser un edifici de grans dimensions que es va començar a construir a la fi del segle XIV i que va viure un moment d'esplendor després d'una reforma integral que es va dur a terme entre finals del segle XV i principis del XVI. Moment en el qual es va dotar d'elements sumptuosos com ara paviments de taulells d'estil maniser, bona part dels quals es van recuperar durant l'excavació arqueològica de l'estiu del 2016. No obstant això, l'element més destacable de la casa és un celler subterrani construït durant la mateixa reforma i que s'ha conservat complet.

El celler és una habitació àmplia voltada a la qual s'entra per una escala d'obra de rajola. Una vegada dins, es poden apreciar determinats elements constructius propis d'un lloc d'emmagatzemar vi com ara bancs correguts sobre els quals es col·locaven les gerres i les botes i una basseta per a arreplegar el most que havia d'arribar des de la bassa d'esclarar el raïm. A més, s'ha preservat a les parets algun vestigi difícil de trobar, per la gran antiguitat, posat en el seu lloc, com el cas d'un ganxo que roman

Foto / © Frank Gómez

en el lloc d'origen, on es va clavar per a subjectar, possiblement, el pitxer amb el qual es treia el vi de les gerres o un cresol per a il·luminar l'interior del celler.

A més de tot això, un dels fets més destacables és la troballa d'una de les gerres originals, trobada en el seu lloc, circumstància que afig singularitat al recinte i ajuda a dotar-lo d'un gran valor històric, ja que la localització exacta a l'interior del celler ens remet al moment inicial de la sala. La gerra s'ha recuperat quasi sencera i s'ha restaurat.

Igualment, el celler en si s'ha restaurat i condicionat per a obrir-lo a visites guiades. La posada en valor d'este element patrimonial de primer orde compta amb el projecte de construcció d'una sala dissenyada per Ramón Esteve Arquitectura y Diseño per a protegir les restes arqueològiques i exposar un conjunt de peces ceràmiques i taulells recuperats durant l'excavació arqueològica.

Refugi

Durant la rehabilitació de l'antiga fàbrica de Bombas Gens es va descobrir un refugi subterrani construït durant el període de la Guerra Civil. Tenia la funció d'acollir els obrers de la fàbrica i protegir-los de possibles bombardejos procedents d'avions o naus de l'exèrcit nacional. La raó dels atacs tenia a veure amb el fet que durant la guerra els forns de Bombas Gens van deixar de fer maquinària hidràulica i van començar a construir material bèl·lic com ara granades de morter.

Correspon a una tipologia de refugi fabril o d'empresa. És xicotet, amb una capacitat aproximada per a trenta o quaranta persones. Es tracta d'una estructura de caràcter defensiu-militar: una construcció sòlida de formigó armat que complix les normes d'eixa tipologia i, per això, és subterrània -té entrada i eixida independents- i conté elements que protegeixen l'interior del mal que podia provocar l'ona expansiva i la metralla d'una bomba feta explotar a prop.

L'interior del refugi el conforma una sala rectangular i voltada que es conserva quasi intacta, sense quasi canvis des del moment que es va construir. Les parets estan pintades i tenen un sòcol de color gris sobre el qual discorre una banda decorativa formada per línies altes de color groc i blanc. Als murs podem apreciar un conjunt singular de rètols amb indicacions de caràcter higiènic com ara «no fumar», «no escupir» o «no tirar immundícies», dirigides als treballadors perquè respectaren eixes recomanacions mentre es trobaven a l'interior de la sala. Al replanell de l'entrada n'hi ha un altre amb la indicació de «no estacionarse zona peligrosa», ja que no era una zona segura.

Els rètols són una de les característiques més identificatives del refugi. Estan fets amb pintura blava (blavet) i presenten unes lletres majúscules amb

Foto / © E. Morán

una tipologia pròpia de la cartelleria de l'època. També s'han conservat restes del sistema d'il·luminació del refugi i els orificis dels respiradors o el sistema de ventilació.

Amb l'objectiu d'oferir la màxima protecció possible als obrers que es resguardaren a l'interior del refugi, entre l'escala i la sala es va construir una paret grossa de formigó de 2,30 metres d'ample que havia de servir d'escut. I a l'eixida es van col·locar dos elements amb una funció idèntica de barrera: un és una forta columna octogonal d'1,10 metres de gros col·locada per a parar l'impacte d'una explosió i l'altre era una placa de metall que s'encaixava en una regata feta a la paret.

Jardí

naturalitzat. Són espècies de fulla ampla i verds intensos amb infinitat de flors que realcen el caràcter modernista del jardí, i que s'han confeccionat com a escenes compositives.

S'inclouen cítrics i magraners -per a recordar l'hort que va ser-, palmeres i una jacaranda que fa al·lusió a la que hi havia a la fàbrica del Doctor Trigo i que al barri era coneguda com a l'arbre. En la paleta botànica podem trobar espècies que atrauen aus i palometes. Un dels cítrics insòlits que pot apreciar-se és el *Citrus Severina Buxifolia*, curiós pel seu semblant al boix, el fruit del qual es conforma en baies de color fosc que s'assemblen a les groselles.

Un jardí evocador de l'època en què es va construir Bombas Gens, que ha rescatat l'esperit del lloc fent valdre la frontera posterior de la fàbrica i utilitzant gres roig com a paviment. En l'actualitat, pretén ser un espai de reflexió i tranquil·litat, ideal com a final de la visita al centre d'art, un lloc on parar i assimilar la bellesa contemplada. És escenari de diversos actes de la Fundació Per Amor a l'Art.

Bombas Gens ha transformat el que en altres temps era l'entrada posterior de l'alqueria de Comeig i dependències annexes de la fàbrica de Carlos Gens en un jardí. Un espai de 1.147 metres quadrats que hereta la tradició modernista de la seua arquitectura per a crear un jardí frondós i colorista.

El disseny, del paisatgista Gustavo Marina, respon a una cobertura densa sobre composicions vegetals amb més de cent espècies diferents que s'entremesclen per a generar un ambient

Fotos / © E. Morán

Intervenció escultòrica de Cristina Iglesias

L'art de Bombas Gens no s'exposa només a les sales. I és que l'espai expositiu del centre s'eixampla cap a l'exterior amb una important peça escultòrica *site-specific* de Cristina Iglesias, titulada *A través*, que forma part de la col·lecció Per Amor a l'Art. És, de fet, la tercera obra d'Iglesias que es va incorporar a la col·lecció, seguint la filosofia d'intentar tindre sempre més d'una peça de cada artista, per a poder mostrar d'una manera més àmplia el seu treball. La instal·lació *A través* va ser el punt de partida per al disseny del jardí que ara l'abraça.

L'obra la componen dos séquies, de catorze i onze metres quadrats, que formen una revolta inspirada en el llit del Túria. L'interior de cada séquia es compon de diverses capes de baix relleu de bronze fos i patinat que, en superposar-se, conformen un interior abstracte amb elements que recorden arrels i fons de rius. Dos bancs de pedra recuperada de la rehabilitació de l'edifici acompanyen les séquies.

Per a crear la peça, Iglesias va estudiar els llits del riu Túria i la inundació de 1957, així com traçats de regadius, explorant en l'obra la relació amb l'aigua que durant segles ha tingut la zona on es troba el centre d'art.

Altres intervencions escultòriques permanents de l'artista es troben en institucions com el Centro Botín de Santander o en espais públics de Londres o Anvers.

Fotos / © E. Morán